

Rahat hyvinvointiin, ei aseisiin! - SKP:n eduskuntavaaliohjelma 2023

Kulunutta hallituskautta ovat leimanneet kriisit ja poikkeusajat. Maailmasta on tullut entistä arvaamattomampi, ja siihen on syytä reagoida. Se vaatii yhteiskunnan muuttamista sellaiseksi, että se ei ole markkinavoimien armoilla, altis ympäristökatastrofeille, turvattomuudelle tai väkivallalle.

Suomi on päätetty viedä Naton jäseneksi kansalaisten kantaa kysymättä. Aiemman sotilaallista sitoutumattomuutta korostaneen rauhanpolitiikan tilalle on nostettu kallis ja uhkia kärjistävä asevarustelu. Militarismi ei paranna kenenkään turvallisuutta, vaan tekee meistä osapuolen isojen valtakeskusten kamppailuissa ja johtaa turvattomampaan maailmaan. Kallis ja turvallisuutemme vaarantava ratkaisu on syytä pitää mielessä vaaliuurnilla.

Hallitus on toteuttanut hallinnollisen sote-uudistuksen, mutta jättänyt niin sanotut hyvinvointialueet vaille riittävää rahoitusta. Kunnianhimoinen ympäristöpolitiikka on lässähtänyt pelkäksi poliittiseksi peliksi. Vastaukset villinä laukkaavaan inflaatioon ovat jääneet riittämättömiksi, eikä palkkojen ostovoimasta ole pidetty huolta. Juuri näihin tarvittaisiin nyt militarismille ja yhtiöiden jättivoittoihin valuvat varat. Meillä on varaa tehdä yhteiskunnastamme paremmin kriisejä kestävä, jos niin päätämme. Meidän ei ole pakko sietää jatkuvaa poikkeustilaa ja lisääntyvää eriarvoisuutta.

Suomen kommunistisen puolueen mielestä politiikka on väärillä raiteilla. Markkinausko, suuryritysten kyseenalaistamaton oikeus tahkota voittoja, oikeistolainen politiikka ja yksityistäminen ovat johtaneet yhä paheneviin ongelmiin. Ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin varmistaminen on otettava tärkeimmäksi tavoitteeksi, sillä tässä kysymyksessä meillä ei todellakaan ole vaihtoehtoa.

Karkaavat elinkustannukset kuriin!

Elämisen perustarpeista – ruuasta, asumisesta, energiasta ja terveydestä – on tehty tavaroita, joista käydään markkinoilla kauppaa. Poliittisilla päätöksillä on mahdollistettu kansainvälisten suuryritysten voittojen saalistaminen meille kaikille elintärkeistä asioista, ja se näkyy laukkaavassa inflaatiossa. Suuryhtiöt ja kauppaketjut, myyvät he sitten ruokaa, energiaa tai muita tuotteita, ovat korottaneet hintoja tekosyynään Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Hintojen nosto ei läheskään aina perustu kustannusten nousuun, vaan se tehdään ensisijaisesti voittojen kerryttämiseksi.

Pörsseissä ostetaan ja myydään kaikkea mahdollista. Ihmisten elämisen perusedellytykset ovat erinomainen keinottelun kohde, koska ihmiset eivät voi valita luopua niistä. Meidän kaikkien on syötävä, asuttava jossain ja saatava lämpöä ja energiaa. Tämä mahdollistaa sen, että kun hinnat nousevat pilviin, niin tekevät myös suuryritysten voitot, eikä näihin voittoihin puututa kuten pitäisi. Tämä johtaa laajoihin taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin sekä talouden taantumaa ja pahimmillaan lamaan. Yksityinen voitontavoittelu koituu kaikkien haitaksi.

Ruuan hinta on noussut vuoden takaisesta noin viidenneksellä. Jauhojen, lihan leikkeleiden, kalan, maitotuotteiden, kananmunien ja kahvin hinnat nousivat vielä enemmän.

Asumisen kulut ovat kasvaneet huomattavasti. Etenkin lämmityksen ja sähkön kustannukset ovat kohonneet nopeasti. Myös lainojen korkojen nousu kasvattaa asumiskuluja. Vuokrien nousu on toistaiseksi ollut maltillisempaa, mutta jossain vaiheessa vuokranantajat siirtävät kulunsa vuokralaisille. Tämä tulee nostamaan vuokria nykyistä enemmän.

Energian hinnan nousu on puhtain esimerkki siitä, miten pörssi-logiikka johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Kaasun hinnan nousu on johtanut sähköpörssissä siihen, että nekin toimijat, jotka eivät ole siitä riippuvaisia, ovat voineet rahastaa valtavat korotukset. Energiayhtiöt ovat tehneet hurjia voittoja. Siihen on puututtava lyhyellä aikavälillä säätämällä ansaitsematonta voittoa leikkaava Windfall-vero, jonka on koskettava myös Mankala-periaatteella toimivaa TVO:ta ja sen osakkaita. Veron tulisi myös olla nykyistä ankarampi. Hallituksen esittämällä mallilla vero ei palauta riittävän tehokkaasti ansiottomia voittoja yhteiseen kassaan.

Pidemmillä aikavälillä energiantuotanto ja muut yhteiskunnalle välttämättömät alat, kuten lääkkeiden ja lannoitteiden tuotanto, on kansallistettava, jotta niitä ei voida käyttää tällaiseen häikäilemättömään rahastukseen.

Ulos sote-palvelujen kriisistä

Riittämätön rahoitus, huonot työehdot ja yksityistämispolitiikka ovat ajaneet julkiset sosiaali- ja terveystalot kriisiin 1990-luvun lamasta lähtien. Erityisesti perustason palvelut on laiminlyöty. Vaikka tehtävät ovat lisääntyneet, ei tekijöitä ole palkattu lisää, etenkin perusterveydenhuollossa, vanhuspalveluissa ja muussa sosiaalitoimessa. Matalat palkat ja kohtuuton työmäärä eivät ole houkutteleet työntekijöitä alalle. Näin on luotu lisää markkinoita yksityiselle terveys-, hoiva- ja lastensuojelubisnekselle. Oman toiminnan ulkoistamisella ja ostopalveluilla on kuviteltu saatavan aikaan säästöjä.

Uudet hyvinvointialueet saavat rahoituksensa lähes kokonaan valtiolta. Tiedossa on ainakin 2 miljardin vaje, koska laskentaperustana ollut kuntien rahoitus on ollut liian niukkaa. Vaikka erikoissairaanhoidon hoito on aiemmin jotenkuten selvinnyt tehtävistään, ovat korona-aika, henkilöstövajaus ja perustason palvelujen heikkous kasvattaneet hoitokustannuksia myös siellä. Kun perusterveydenhuolto ei toimi, potilaita hoidetaan kalliisti erikoissairaanhoidossa.

SKP vaatii rahoituksen tuntuvaa lisäämistä. Rahoituksen on perustuttava todellisten tarpeiden ja kustannusten kehitykseen eikä säästöä tavoitteleviin menoakehyksiin. Panostamalla ennaltaehkäisyyn ja vaivattomaan pääsyyn terveyskeskuksiin voidaan kustannuksia laskea pitkällä tähtäimellä. Oikea-aikainen ja laadukas hoito ja hoiva ovat inhimillistä toimintaa, johon meillä pitää olla varaa. Järkevä hoidon porrastus ja toimivat hoitoketjut vähentävät ihmisten kärsimyksiä ja tuovat taloudellisia säästöjä. Digitalisaatio ja etävastaanotot ovat hyvä lisä, mutta niiden varaan ei saa rakentaa liiaksi.

Mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat merkittävä kansanterveydellinen ja sosiaalinen haaste. Lasten ja nuorten pahoinvointia voidaan ehkäistä poistamalla lapsiperheiden köyhyys ja tarjoamalla riittävästi varhaista tukea perheille. Oppimisvaikeuksien varhainen diagnosointi ja huomioiminen koulussa voi ehkäistä myös mielenterveysongelmia ja niiden itselääkintää päihteillä. Ahdistus- ja masennusoireiden hoitoon on päästävä viiveettä matalalla kynnyksellä, lapsen hyvin tuntevan opettajan, kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin tai koulupsykologin suosituksesta.

Päihde- ja mielenterveyspalveluihin on saatava kontakti matalalla kynnyksellä, ilman lähetettä ja pitkiä odotteluajoja. Kun hoidon tarve on todettu, on sen järjestettävä viiveettä.

Terapiaan pääsy on tehtävä helpoksi. Terapeuttien koulutus on otettava osaksi julkista koulutusta ja sen on oltava maksuton. Kaikki eivät tarvitse psykoterapiaa, eikä terapialla voi ratkaista köyhyyden, työttömyyden ja osattomuuden aiheuttamia ahdistus- ja masennusoireita.

Perusterveydenhuolto, siis terveyskeskukset kaikkine osa-alueineen on saatava kuntoon. Tekijöitä on palkattava lisää, riittävällä palkalla, hyvillä työehdoilla ja hyvällä työn organisoinnilla. SKP vaatii nopeita toimenpiteitä hoito- ja vastaanottojonojen purkamiseksi. Terveyskeskuksiin on päästävä tarpeen mukaan, kiirevastaanotolle samana päivänä. Lakisääteiset perusterveydenhuollon palvelut on järjestettävä hyvinvointialueilla maksuttomina lähipalveluina ja omana toimintana. Kyse on perusoikeuksista, joita ei saa yksityistää voitontavoittelun välikappaleeksi ja kansainvälisten pääomasijoittajien hallintaan. Yksityistäminen ei ratkaise terveys- ja hoivapalvelujen kriisiä vaan lisää eriarvoisuutta ja kustannuksia entisestään.

Sote ei ole vain terveydenhuoltoa. Joka viides suomalainen käyttää sosiaalipalveluita. Korona-aikana erityisesti lastensuojelun, ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen tarve kasvoi. Riittävästä ja toimivista sosiaalipalveluista huolta pitämällä säästetään rahaa ja inhimillisiä kärsimyksiä. Ihmisten tulee saada apua tarvitessa nopeasti. Kun sosiaalisia ongelmia hoidetaan nykyistä tehokkaammin, säästetään terveydenhuollon kustannuksissa ja työttömyyskuluissa. Pienenä maana Suomella ei ole varaa päästää ketään syrjäytymään.

Palvelulupaukset eivät saa olla tyhjiä sanoja. Tarvitaan kiireellisesti lisää resursseja hoiva-asumisen hoitajamitoituksen turvaamiseksi, hoitotakuun toteuttamiseksi, kotihoidon,

vammaispalvelun, omaishoidon tuen, lastensuojelun ja lapsiperheiden tuen parantamiseksi. Terveyskeskusmaksut on poistettava, sosiaali- ja terveydenhuollon maksukatot yhdistettävä ja terveydenhuollon maksuja on alennettava.

Rahoituksen riittämättömyyden ohella uusien hyvinvointialueiden ongelmana on päätöksenteon etäännyminen paikallisista tarpeista, heikot yhteydet kuntien palveluihin sekä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien kaventuminen. Kunnat vastaavat edelleen varhaiskasvatuksesta, perus- ja toisen asteen koulutuksesta, nuorisotyöstä, työllisyyspalveluista ja asuntotoimesta. Myös terveyden edistäminen on edelleen kuntien tehtävä. Näiden kaikkien tulee tehdä yhteistyötä sosiaali- ja terveystalouden kanssa. Matalan kynnyksen palvelujen helppo saatavuus on varmistettava. Hyvin toimiva asiakaslähtöinen palvelukokonaisuus luodaan perustason moniammatillisella yhteistyöllä yli hallintorajojen. Tämä toteutuu vain, kun perustason palvelujen keskittämisen sijaan panostetaan lisää lähipalveluihin ja taataan yhteys kunnan muihin palveluihin. On syytä palata kohti pohjoismaista hyvinvointimallia, jossa kunnilla on keskeinen rooli perustason palvelujen järjestäjinä ja tuottajina.

Palvelut on tuotettava pääosin hyvinvointialueiden omana toimintana, jota ei pidä yhtiöittää eikä yksityistää. Palveluiden tilaajaa ja tuottajaa ei pidä eriyttää. Myös kuntien on voitava tuottaa palveluja. Hyvinvointialueilla tulee olla verotusoikeus, ja verotuksen on oltava progressiivista, niin että suurituloiset maksavat suhteellisesti enemmän.

Kaikissa uudistuksissa ja korjaustoimenpiteissä on kuultava myös työntekijöitä ja palvelujen käyttäjiä. Heillä on paras näkemys siitä, miten palveluja tulee kehittää. Pula osaavista ammattilaisista sote-palveluissa ei ratkea ilman palkkatason korottamista ja työolojen parantamista.

SKP:n keskeinen tavoite on terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen niin ihmisten kuin alueiden välillä. Yksityisiltä palveluntuottajilta ostetuista kalliista ja monin tavoin rajoitetuista palveluista on siirryttävä takaisin julkisen tuotannon kehittämiseen. Tämä säästää rahaa, koska julkisesti tuotettu palvelu tulee lopulta halvemmaksi kuin yksityisiltä hankittu. Julkisten palvelujen ulkoistamisista tulee perua ja palauttaa ne kuntien ja hyvinvointialueiden omaksi toiminnaksi.

Työterveyshuolto on palautettava osaksi julkista palvelujärjestelmää. Työterveyshuollon, niin yksityisen kuin julkisen, on keskityttävä työterveyteen, työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin. Myös pienten yritysten ja itsensä työllistävien ammatinharjoittajien työterveyshuolto on taattava julkisessa työterveyshuollossa.

Toimivat tietojärjestelmät ovat keskeinen työväline. Julkiset palvelut eivät voi olla yhden järjestelmätoimittajan loukussa. Julkisen sektorin pitää ottaa vastuu tietojärjestelmien kehittämisestä. Järjestelmien on oltava avointa lähdekoodia, pohjattava avoimiin standardeihin ja kommunikoidava keskenään avointen rajapintojen kautta. Niitä on kehitettävä tiiviissä yhteistyössä järjestelmien käyttäjien kanssa.

Julkisten palvelujen saatavuus ja yhteydenpito niihin on turvattava myös niille ihmisille, joilla ei ole mahdollisuuksia tietotekniikan ja verkkoyhteyksien käyttöön. Sähköinen asiointi ei saa olla ainoa vaihtoehto. On voitava käyttää paperilomakkeita ja hoitaa asioita puhelimitse, kirjeitse tai käymällä paikan päällä. Etenkin muutosvaiheessa on panostettava

henkilökohtaiseen neuvontaan. Vähävaraisille henkilöille on myönnettävä toimeentulotukena riittävän hyvin toimivat tarpeelliset välineet digisyrjäytymisen estämiseksi.

Ei Natolle, kyllä rauhanpolitiikalle

SKP vastustaa edelleen Natoa ja kannattaa palaamista rauhanpolitiikan ja sotilaallisen liittoutumattomuuden linjalle. Suomen turvallisuutta ei lisätä liittymällä Yhdysvaltojen johtamaan Natoon, jonka sotilaallinen voima nojaa viime kädessä ydinaseisiin.

Suomen on irrottauduttava militarismista ja valittava kestävämpi puolustuspolitiikka. Liittoutumattomuus ja rauhan rakentaminen parantavat turvallisuuttamme tehokkaammin kuin asevarustelu. Asevarusteluun ja raja-aitoihin varatut rahat tulee käyttää ihmisten perustarpeiden turvaamiseen.

Mikäli Natoon kuitenkin liitytään, on ehdottomasti rajattava pois mahdollisuus tuoda Suomeen ydinaseita, Naton tai USA:n tukikohtia ja joukkoja. Suomen ei pidä lähettää joukkoja ulkomaille ilman YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta. On luovuttava aikeista solmia Yhdysvaltojen kanssa puolustussopimus, jolla Suomeen voitaisiin perustaa USA:n sotilastukikohtia ja asevarastoja.

Militarismien vahvistaminen on ihmiskunnan etua vastaan kohdistuva rikos, koska se nykyisten aseiden tehon vuoksi vaarantaa koko sivilisaation selviytymisen ja tuhlaa valtavat resurssit, joita tarvittaisiin ympäristökriisiin, köyhyyden ja muiden kehitysongelmien ratkomiseen. Suomi on sitoutunut YK:n kansalais- ja sananvapausoikeuksia koskevaan sopimukseen, jonka 20. artiklassa kielletään kaikki propaganda sodan puolesta. Tätä sopimusta on noudatettava.

Suomen on liityttävä YK:n ydinasekieltosopimukseen.

Suomi tarvitsee itsenäisen ulkopolitiikan. EU:n komento on alistumisen ja liittovaltiokehityksen sijaan meidän on nojattava itsenäiseen päätöksentekoon. Meillä on oltava itsenäiset suhteet niin naapureihin kuin muihin maihin. Venäjä-suhteet on ennen pitkää palautettava niin Suomessa kuin Euroopassa normaaleiksi, jotta estetään ajautuminen uuteen suursotaan ja kyetään vastaamaan ihmiskunnan tulevaisuuden vaarantaviin uhkiin, kuten ympäristön tuhoutumiseen. Sen lisäksi on osoitettava solidaarisuutta edistyksellisille Venäjän ruohonjuuritason toimijoille. Meillä ei ole varaa tuhlaa ympäristökriisiin pysäyttämiseksi tarvittavaa vähiin käyvää aikaa sotimiseen.

Ukrainan sodan alettua Suomen hallitus on ajautunut militaristiseen ansaan, jossa varustelu näyttäytyy ainoana vastauksena kasvavaan uhkaan. Se on kuitenkin näköharha ja johtaa ainoastaan aseellisen konfliktin riskiä entisestään. Kiristyvään tilanteeseen tarvitaan ratkaisuja, joilla jännitteitä lievennetään. On puolustettava kaikkien ihmisten oikeutta suojeluun, ei pystytettävä raja-aitoja estämään turvapaikanhakua. On panostettava ihmisten jokapäiväiseen turvallisuuteen toimeentuloa, perusturvaa ja palveluita vahvistamalla. On panostettava rauhaan, ei asevarusteluun. Nato-jäsenyys vaatii, että Suomi käyttäisi 2 % bruttokansantuotteesta asevarusteluun. Se tarkoittaisi miljardien tuhlaamista USA:n sotiin. Suomi ei saa tehdä asekauppaa sotaa käyvien ja ihmisoikeuksia polkevien maiden kanssa.

Parasta turvallisuuspolitiikkaa on rauhanpolitiikka, kulttuurien välinen yhteistyö ja yhteiskuntien vakaan kehityksen takaaminen huolehtimalla ihmisten perustarpeista. Suomen on toimittava kansainvälisissä kriiseissä puolueettomana rauhanvälittäjänä. Eurooppaan on rakennettava turvallisuusjärjestelmä, joka ei perustu sotilaalliseen voimaan eikä Natoon. Suomen tulee olla aloitteellinen maailmanlaajuisen eriarvoisuuden vähentämisessä ja YK:n tavoitteiden toteuttamisessa. Kehitysyhteistyön määrärahat on nostettava YK:n tavoitteiden mukaisen 0,7 %:iin bruttokansantuotteesta ja suunnattava erityisesti köyhimmille maille.

Suomi ei saa käydä kauppaa Turkin tai muiden diktatuurien kanssa ihmisoikeuksista. Meidän on tuettava kurdien kamppailua ihmisoikeuksiansa ja itsemääräämisoikeutensa puolesta. Tämä pitää sisällään myös itsenäisen valtion, mikäli kurdit sitä itse vaativat.

Suomen on tunnustettava Palestiinan valtio ja Länsi-Saharan itsenäisyys. Alkuperäiskansojen oikeudet pitää turvata. Suomen on toimittava aktiivisesti Kuuban kauppasaarron lopettamiseksi.

Siviilipalveluksen vähimmäisaikaa tulee lyhentää, ja aseista kieltäytyminen on sallittava niin, ettei siitä seuraa mitään muita palvelumuotoja tai rangaistuksia. Venäläisten aseistakieltäytyjien ja sodanvastustajien pääsy turvaan Suomeen on mahdollistettava.

Rasismien ja äärioikeiston nousuun on reagoitava ja ne on otettava todellisina ongelmina. Vihapuheen ja rasismien normalisointi poliittisessa puheessa on lopetettava. Kansalaisten perusteltuun huoleen omasta toimeentulosta on osattava antaa rehellinen vastaus. Maahanmuuttajat eivät ole luoneet yhteiskuntamme ongelmia, oikeat syylliset löytyvät päättäjistä, yhtiövallasta ja muista vallanpitäjistä.

Tarvitaan kuusituntinen työpäivä ansiotasoa alentamatta

Työ tuo hyvinvointia, mutta työn tuottavuuden kasvun ansiosta ihmisten tarvitsee käyttää elämän perustarpeiden tyydyttämiseen vähemmän työaika kuin ennen. Teknologian kehitys tuottaa rakenteellista työttömyyttä ja sitä voidaan torjua lyhentämällä työaika 6 tuntiin päivässä ja 30 tuntiin viikossa ansiotasoa alentamatta.

Työajan lyhentäminen on tarpeen myös työntekijöiden terveyden ja jaksamisen vuoksi. Monissa ammateissa ja esimerkiksi vuorotyössä kahdeksan tunnin työaika on selvästi terveydelle haitallinen.

Siirtyminen 6-tuntiseen työpäivään vähentäisi tehokkaasti työttömyyttä. Kun työtä tekemään palkattaisiin lisää ihmisiä, työntekijöille jäisi aikaa itsensä kehittämiseen, perheen ja ystävien kanssa olemiseen sekä yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Koko elämän ei tarvitse olla palkkatöissä raatamista. Kahden kuusituntisen työvuoron mallissa tuotannon tehokkuus kasvaa ja palveluiden aukioloajat pitenevät.

Työttömyyttä ei ratkaista tempputöillä tai pakottamalla ihmisiä työllistämisen nimissä palkattomaan työhön. Työpaikkoja synnyttämällä sekä jakamalla töitä ja tuloja oikeudenmukaisemmin voidaan alentaa suurtyöttömyyttä ja parantaa ihmisten elintaso. Työllistämispolitiikan on edistettävä hyvinvointia ja itsenäistä selviämistä, eikä se voi olla keino alistaa ihmisiä töihin keinoilla ehdoilla.

Työttömien kyykyttäminen ei tuo lisää työpaikkoja. Se vastaa vain moraalisesti itseään onnistujina pitävien haluun syyllistää työttömiä työttömyydestään. Työttömät eivät tästä hyödy. He tarvitsevat todellista apua työpaikan löytämiseen, koulutukseen ja urapolkujen luomiseen. Kasvava työttömyys kertoo yhteiskunnan epäonnistumisesta. Palkkatyö ei ole ihmisarvon mitta.

Kaikki ansaitsevat riittävän toimeentulon myös työttöminä, eläkkeellä, opiskellessaan, vapaaehtoistöitä tehdessään tai vanhempainvapaalla. Samoin on huolehdittava itsensä työllistäjien ja muiden epätyypillisissä työsuhteissa olevien toimeentulo niin, etteivät he jää väliinputoajiksi. Tämä ratkaistaan 1200 euron perusturvalla.

Markkinat eivät tätä ongelmaa ratkaise, siksi valtion, kuntien ja julkisen sektorin on luotava tuottavia työpaikkoja miljardiluokan investointiohjelmalla. Yhdistysten mahdollisuudet työllistää ihmisiä palkkatuella yleishyödylliseen toimintaan on taattava. Uusia tuotannonaloja on kehitettävä esimerkiksi ympäristöystävällisen uusiutuvan energiantuotannon, kestäväen rakentamisen ja tietotekniikan aloille. Ympäristölle haitallisen toiminnan tukeminen on lopetettava.

SKP:n mielestä parasta työurien jatkamista on työttömyyden vähentäminen, ei eläkeiän korottaminen. Kuluttavaa työtä tekevien on halutessaan päästävä eläkkeelle joustavasti jo 58-vuotiaina, eikä työ saa koskaan vaarantaa tekijänsä terveyttä. Eläkeiän alentaminen on myös parhaita keinoja työllistää nuoria. Pätkätyöt ja nollatuntisopimukset hyödyttävät ennen kaikkea työnantajia. Kaikille työntekijöille on taattava halutessaan oikeus kokopäiväiseen työhön ja siten kunnolliseen toimeentuloon. On luotava myös työpaikkoja osatyökykyisille, joille osa-aikainen työskentely sopii paremmin.

Julkista sektoria on demokratisoitava ja työntekijöille annettava päätösvaltaa työnsä järjestämisessä. Me uskomme, että työntekijöiden itsehallinto ja työntekijöiden omat osuuskunnat laajentavat demokratiaa tulevaisuuden työelämässä. Yksityisissä yrityksissä työntekijöiden päätösvaltaa ja luottamusmiesten oikeuksia on lisättävä. Irtisanomissuojan heikentäminen on torjuttava ja hyökkäykset luottamusmiesjärjestelmää sekä lakko-oikeutta vastaan estettävä. Työntekijöiden oikeuksia kaventavat pakkolait eivät kuulu demokratiaan. Kollektiivinen sopiminen luo työntekijöille vahvemman neuvotteluaseman, josta ei tule luopua. Erityistä turvaa työnantajien väärinkäytöksiä vastaan tarvitsevat nuoret ja maahanmuuttajat.

Työntekijöiden voima on keskinäinen solidaarisuus. Kaikille on turvattava samat oikeudet kansalaisuuteen, sukupuoleen, ikään ja syntyperään katsomatta. Ammattiliitoille on säädettävä kanneoikeus, joka parantaa työntekijöiden asemaa.

1200 euron perusturva poistaa tukiviidakon

Nykyinen hallitus on aloittanut sosiaaliturvalainsäädännön kokonaisuudistuksen. Uudistuksesta tulee erittäin vaativa, ja se vie todennäköisesti useita hallituskausia. Kuitenkin seuraavalla eduskunnalla on ratkaiseva merkitys siinä, mihin suuntaan uudistusta aletaan viedä. On päätettävä, halutaanko ottaa tavoitteeksi yhteiskunta, joka suosii rikkaita ja syrjäyttää köyhät - vai sellainen, joka takaa kaikille vapauden köyhyydestä.

Perusturvaetuuksien matalan tason vuoksi ihmiset joutuvat toistuvasti ja pitkäaikaisesti täydentämään toimeentuloaan toimeentulotuella, joka on alun perin tarkoitettu viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi. Jatkuva eri tukien hakeminen on raskasta ja nöyryyttävää sekä monille liian vaikeaa.

SKP näkee, että riittämätön toimeentuloturva ja sekava tukien viidakko on korjattava toteuttamalla 1200 euron perusturva, joka taataan yhdeltä luukulta kaikille Suomen kansalaisille tai pysyvästi Suomessa asuville: opiskelijoille, eläkeläisille, sairaille, työttömille ja kaikille, jotka eivät muuten kykene hankkimaan toimeentuloaan.

Perusturvan on oltava verotonta tuloa, ja lisäksi verotettavan tulon alarajaa on nostettava tuntuvasti. Perusturvan ohella säilytetään harkinnanvaraiset tuet, asumistuki ja monet muut sosiaalipoliittiset järjestelmät, kuten lapsilisä. Myöskään ansiosidonnaiset etuudet eivät poistu. Perusturva sidotaan köyhyysindeksiin, joka seuraa pienituloisten kulutuksen kustannuksia. Perusturvan tason on oltava sellainen, että se takaa ihmisarvoisen toimeentulon, eikä pakota ihmistä tekemään kohtuuttomia valintoja esimerkiksi ruuan ja lääkkeiden hankkimisen välillä.

1200 euron perusturvan lisäksi tulee säätää laki 1800 euron minimipalkasta. Näin työn vastaanottaminen on aina kannattavaa, ja tuloeroja kavennetaan. Eläkkeille pitää asettaa eläkekatto.

Uudistus rahoitetaan verottamalla progressiivisesti ylimpiä palkkatuloja, palauttamalla suurille yrityksille Kela-maksu ja yhteisövero sekä kiristämällä tuntuvasti pääomatulojen verotusta, joka tuodaan kunnallis- ja mahdollisesti tulevaisuudessa myös hyvinvointialueiden verotuksen piiriin ja muutetaan progressiiviseksi.

Palveluiden kriisit ratkaistava

Julkisten palveluiden rapauttaminen on jatkunut 1990-luvulta tähän päivään asti. Hallitukset – kokoonpanosta riippumatta - ovat nähneet valtion järjestämät ja rahoittamat palvelut leikkauskohteina ja menoerinä. Tämä lyhytnäköinen politiikka on nyt johtanut siihen, että julkiset palvelut ovat kriisiytyneet. Ne eivät enää kestä jatkuvia leikkauksia, työntekijät ovat joustaneet ääri rajoille asti, eivätkä palvelut riitä kaikille niitä tarvitseville.

Aiemmin yhteiskuntamme perustana toimineet ja kansainvälistä huomiota toiminnallaan niittäneet järjestelmät eivät enää pysty kompensoimaan jatkuvia heikennyksiä. On saavutettu keikahduspiste, jossa on valittava, ryhdytäänkö asioita laittamaan kuntoon, vai jatketaanko verohelpotusten jakamista rikkaimmille ja palveluiden leikkaamista.

Me haluamme pelastaa palvelut ja siirtyä leikkaamisesta kehittämiseen. Julkisten palveluiden toimintaedellytyksiä on turvattava. Uusliberaalin leikkauspolitiikan on aika väistyä.

Laadukas ja maksuton koulutus

Suomalainen peruskoulujärjestelmä on ollut edistyksellinen ja onnistunut uudistus. Sen "uudistaminen" on johtanut oppimistulosten heikkenemiseen, esimerkiksi Pisa-tulokset ovat laskeneet 2000-luvun alun jälkeen nopeasti. Kouluihin tarvitaan resursseja, ja jatkuvasta oppilaiden keskittämisestä jättikouluihin on luovuttava. Koulutuksen laatu on varmistettava asuinpaikasta ja tulotasosta riippumatta. On pysäytettävä koulujen eriytyminen, jota on lisännyt muun muassa valinnaisten aineiden osuuden lisääminen ja asuinalueiden eriarvoistuminen.

Luokkakokoja on pienennettävä, jotta sekä oppilaiden että opettajien kuormitus vähenee. Erytystä tukea tarvitsevat oppilaat on huomioitava opetuksen järjestämisessä koko oppivelvollisuuden ajan niin, että he saavat tarvitsemansa tuen kaikilla luokka-asteilla, eivätkä jää resurssipulan takia ilman apua. Jatkuvan kilpailun ja numeroarvioinnin sijaan oppilaita on kohdeltava yksilöinä.

Opetuksen tulee olla maksutonta kaikilla oppiasteilla yliopistoa myöten – myös ulkomaisille opiskelijoille, ja ehdotukset lukukausimaksuista on torjuttava. On turvattava laadukas opettajankoulutus, ja annettava opettajille vaikutusvaltaa oman työnsä ohjaamiseen. Koulujen opetusmenetelmät ja opetusvälineet on päivitettävä ajan tasalle. Opettajien oikeutta täydennyskoulutukseen on tuettava.

Koulutusleikkaukset ovat olleet katastrofaalisia. Niiden täysimittainen korvaaminen on koulutuksen tason säilyttämisen ehto. Koulutus maksaa itsensä takaisin, se on keino ennaltaehkäistä erilaisia ongelmia ja siitä leikkaaminen tulee kalliiksi.

Tausta määrää Suomessa yhä vahvemmin lasten tulevaisuutta. Laadukkaan koulutuksen avulla ja riittävällä tuella parannetaan kaikkien tasa-arvoa ja hyvinvointia. Esimerkiksi opinto-ohjaajien, koulu- ja opintopsykologien ja terveydenhoitajien määrää kouluissa on lisättävä.

Koulujen ja oppilaitosten henkilökunnan on tultava reilusti kohdelluiksi työssään. Esimerkiksi määräaikaisten sopimusten ketjuttaminen koulunkäynnin ohjaajien ym. kohdalla on lopetettava, ja kuntien on varmistettava, että myös avustavaa henkilökuntaa on tarpeeksi.

Jo 60 % opettajista on miettinyt alanvaihtoa. On elintärkeää saada koulujen työskentelyolosuhteet, työn mitoitus ja palkkaus kuntoon. Opettajista ei ole pulaa, mutta nykyiset työolot eivät houkuttele pysymään alalla. Opettajien määrää kouluissa on lisättävä ja vähennettävä nykyistä työkuormaa.

Ammatillisten oppilaitosten siirtyminen vuosityöaikaan on saanut aikaan sen, että monien siellä työskentelevien opettajien työmäärä on lisääntynyt, mutta palkka ei ole noussut suhteessa lisääntyneeseen työmäärään. Kun tämä yhdistetään siihen, että opettajaresursseja on liian vähän, loma-aika on lyhentynyt ja arkipyhät lasketaan työajaksi, moni ammattikoulussa työskentelevistä opettajista on loppuun palamisen partaalla. Järjestelmän virheet on korjattava viivytyksettä.

Yliopistot ja tieteellinen tutkimus on vapautettava liike-elämän valvonnasta lisäämällä niiden pitkäaikaista julkista rahoitusta, huomioiden myös opiskelijamäärien muutokset. Suomen

romahtaminen OECD:n koulutusvertailuissa kärkipaikoilta keskikaartiin selittyy koulutusleikkauksilla. Rahoituksen turvaaminen on edellytys tilanteen korjaamiseen.

Pienet oppilaitokset, kansalais- sekä työväenopistot ja vapaan sivistystyön edellytykset on säilytettävä koulutuksen tasa-arvoisuuden turvaamiseksi. Ruotsin kielen asema toisena kotimaisena kielenä sekä ruotsinkielisten oikeudet on turvattava. Ruotsin kielen opetus on säilytettävä yhtäläisenä kaikilla koulutusasteilla koko maassa. Opetuksen sisältöä ja monipuolisuutta tulee kehittää valtakunnallisesti sekä parantaa oppilaitoskohtaisesti opiskelijoiden kanssa. Saamen kielten, romanikielen, viittomakielten ja karjalan kielen asema ja opetus on turvattava.

Varhaiskasvatus ei voi odottaa

Tarvitaan nykyistä velvoittavampi varhaiskasvatuslaki, joka turvaa kaikkien lasten subjektiivinen varhaiskasvatusoikeuden sekä riittävän ja pätevän henkilökunnan. Nykyisin varhaiskasvatuslaki turvaa vain lapsen subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen. Sen lisäksi tarvitaan rahoitus lain kirjaimen toteutumiseen ja velvoittavia sanktiota silloin kun näin ei tapahdu.

On vaadittava lapsiryhmäkohtaista suhdelukua lakiin, jotta henkilökunta kohdistuisi sinne missä lapsetkin ovat. Jokaisen lapsen pitäisi aina suhdelukua laskettaessa olla yksi kokonainen lapsi, eikä tähän pidä sallia tilapäisiä poikkeamia. Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmiin tarvitaan lisää koulutettuja varhaiskasvatuksen työntekijöitä. Heidän työajalla tekemänsä muu työ on huomioitava täysimääräisesti henkilökunnan mitoituksessa ja taattava rahoitus riittävän henkilökunnan palkkaamiseen nykyistä paremmalla palkkatasolla.

Varhaiskasvatuksessa tarvitaan riittävästi moniammatillista koulutettua henkilökuntaa. Tarvitaan laadukasta pedagogista osaamista ja sitä tukevia monenlaisia yhteiskunnallisia palveluita. Lapsilla ja lapsiperheillä on toiminnallisia, taloudellisia, sosiaalisia, terveydellisiä, monikulttuurisia, ym. haasteita, jotka heijastuvat varhaiskasvatuksen arkeen. Niihin reagointi vaatii riittävät moniammatilliset resurssit.

Varhaiskasvatuslailla ei voida poistaa lapsiperheiden ongelmia ja haasteita. Tarvitaan laajaa, moniammatillista ja konkreettista työtä perheiden hyvinvoinnin parantamiseksi.

Vanhustenhoito kuntoon

Vanhainkotien lakkauttaminen ja kotihoidon ihannointi on johtanut siihen, että moni vanhus on omassa kodissaan tosiasiallisesti heitteillä ja tuomittu yksinäisyyteen ja turvattomuuteen. Tämä on osaltaan johtanut toistuviin päivystyskäynteihin ja kotiutukseen päättyvään sairaalakeräteeseen. Ympäri vuorokautisen tai kevyemmin tuetun palveluasumisen paikka on taattava kaikille sitä tarvitseville. Toisaalta kotona voidaan hoitaa vuodepotilaitakin asiakkaan niin halutessa, kun resurssit on riittävästi ja kotihoito ja kotisairaanhoito toimivat saumattomasti. Asiakkaan ja hoitoon osallistuvien omaisten tahtoa on kuunneltava.

Suomalaisen kotihoidon työntekijöiden työpaine on Pohjoismaiden korkein. Vanhuspalveluihin käytettävien menojen osuus bruttokansantuotteesta ja vanhuspalveluiden henkilöstömäärä sen sijaan ovat Pohjoismaiden alhaisimmat. Palveluiden rahoituksen noin kahden miljardin vaje on korjattava välittömästi.

Vanhuspalvelulain muutoksella säädettiin vähimmäishenkilöstömäärästä vanhusten ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Kotihoitoon tulee laatia lakiin perustuva hoitajamitoitus ja osoittaa siihen riittävä erillisrahoitus valtion budjetista, jotta yksikään vanhus ei enää jäisi heitteille omaan kotiinsa.

Hoitotyön kuormittavuuden korjaamiseksi ja palkkatason nostamiseksi vaadimme kokeiluja 6 tunnin työajasta ansiotasoa alentamatta. Hoitohenkilökunnalla on oltava aikaa hoitaa työnsä työajan puitteissa ilman, että he joutuvat priorisoimaan tarpeellisia hoitotoimenpiteitä ajan puutteen takia. Näin hoitoalan vetovoimaa saataisiin palautettua. Muualle siirtyneet ammattilaiset palaisivat takaisin ja sijaisia olisi helpompi saada. Vaikka hoiva-avustajien kouluttaminen voi auttaa helpottamaan akuuttia hoitajapulaa, ei se ole kestävä ratkaisu.

Pienillä hoitopalkkioilla työtä tekevät omaishoitajat ja avustettavan palkkaamat henkilökohtaiset avustajat tekevät myös tärkeää työtä mahdollistaessaan apua tarvitsevan asumisen omassa kodissaan. Heille tulee kohtuullisen korvauksen lisäksi taata riittävät tukitoimet yksilöllisesti ja erilaiset tarpeet huomioiden.

Henkilökohtaisen avun työnantajamallia sekä avustajien palkkausta ja edunvalvontaa tulee kehittää. Vammaispalveluissa ei saa olla vanhenevan vammaisen ikään perustuvia rajoituksia.

Naisten asema paremmaksi

Naiset joutuvat ensimmäisenä tulilinjalle, kun leikkauslistoja laaditaan. He ovat usein hoivavastuussa ja siten riippuvaisia yhteiskunnan julkisista palveluista. Varhaiskasvatuksen, terveyden- ja vanhustenhoidon toiminta vaikuttaa suoraan naisten elämään. Hoivatyö ei katoa leikkauksilla minnekään, se vain muuttuu tekijöitään kuormittavaksi palkattomaksi työksi.

Juuri naisten työpaikat tulevat karsituiksi ja työehdot heikennetyiksi, kun hallitukset karsivat julkisten palveluiden menoja. Naisvaltaisten alojen työehdot ovat jääneet jatkuvasti jälkeen yleisestä tasosta. Tasa-arvon suurimmat kysymykset koskevat näitä yhteiskunnallisia rakenteita. Naisille tarvitaan paremmat palkat ja työehdot, etenkin terveydenhuollossa ja varhaiskasvatuksessa, jossa myös työn vastuu ja vaatimukset asettuvat korkealle tasolle.

Yhteiskunnan on pidettävä huoli siitä, ettei ketään syrjitä esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai ihonvärin perusteella. Kaikilla on oltava oikeus ilmaista sukupuoltaan ja seksuaalisuuttaan pelkäämättä syrjintää. Trans-lain on huomioitava myös nuorten oikeus vahvistaa juridinen sukupuolensa vastaamaan koettua sukupuolta.

Planeetta ei kestä kapitalismia

Maailmanlaajuiseen ympäristökriisiin on suhtauduttava vakavasti. Globaalin tuhon uhatessa ratkaisuksi eivät riitä markkinaehtoiset ratkaisut tai vain yksittäiset muutokset, koska vika on kapitalistisessa järjestelmässä. On irtauduttava kapitalismiin kuuluvasta luonnonvarojen ylikulutuksesta ja tuotannon anarkiasta. Jatkuva voiton tavoittelemine on ajanut meidät tähän tilanteeseen. On tullut aika keksiä jotain parempaa ja kestävämpää. On siirryttävä ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin suunnitelmalliseen edistämiseen.

Emme voi keskittyä yksittäisiin ongelmiin erillisinä kysymyksinä, kuten ilmaston muutokseen, saastumiseen, sukupuuttoaaltoon, biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen, maaperän köyhtymiseen. On poistettava näiden kaikkien takana vaikuttava pääoman voitontavoittelu ja suuryhtiöiden valta sekä kapitalismin alituinen pyrkimys alistaa luonto vain välineeksi voitontavoittelussa.

On luotava uusi taloudellisen kehityksen malli, joka ei uhkaa maapallon ekologista tuotto- ja kestävyyskyä. Kestävän kehityksen talous perustuu energiaa ja luonnonvaroja säästävien teknologioiden kehittämiseen, kierrätykseen, uusiutuvaan energiaan ja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen. Suomen on osallistuttava täysimääräisesti ilmastonmuutoksen vahinkojen korvaamiseen kehittyville maille. Sota- ja aseteollisuuden päästöt on otettava mukaan päästölaskelmiin ja vähentämistavoitteisiin.

Tavoitteeksi on asetettava mahdollisimman suuri omavaraisuus ruuan ja energian tuotannossa. Tähän on pyrittävä ensisijaisesti rakenteellista ylikulutusta vähentäen, mutta myös yksittäisten ihmisten ratkaisut vaikuttavat vähentämällä ruokailun, liikenteen ja asumisen aiheuttamaa kuormitusta. Valtion omistamien tuotantolaitosten ja Suomen luonnonvarojen, kuten kaivannaisten tai ikimetsien, myynti yksityiseen, usein ylikansallisten yhtiöiden omistukseen on lopetettava välittömästi.

On tuotettava kestäviä kulutushyödykkeitä, ei kertakäyttötuotteita. On säädettävä minimikestoikä erityyppisille tuotteille, ja tavaroiden on oltava korjattavissa. Kerskakulutuksesta on siirryttävä kohtuulliseen elämäntapaan, joka tukee lähi- ja luomutuotantoa. Kasvisruoan tarjontaa tulee lisätä valtion ja kuntien toiminnoissa eettisempänä ja terveellisempänä vaihtoehtona. Kotimaiselta kasviruoalta on poistettava arvonlisävero, jolloin ohjataan kulutusta ja tuotantoa kestävämmäksi.

Jäljellä olevat tärkeät luontoalueet on suojeltava ja vanhojen metsien hakkuut lopetettava välittömästi. Metsähallitukselta on poistettava yleisvelvoite tuottaa tuloja valtiolle. Valtion metsissä on siirryttävä jatkuvaan kasvatukseen. Kuivatut suot on ennallistettava, ja maanviljelyssä on otettava laajasti käyttöön hiilensitomisen mahdollistavia menetelmiä nykyisen voimaperäisen ja fossiilienergiasta riippuvaisen maanviljelyn tilalle. Eri tuotannonaloilla on pyrittävä hajautettuihin järjestelmiin ja kehitettävä osuuskuntia.

Ydinvoiman sijaan on panostettava energian säästämiseen, uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Nykyisessä järjestelmässä lisäenergia muuttuu lisätuotannoksi, eikä maapallo enää kestä sitä. Energiatehokkuutta ja energiansäästöä on lisättävä tuntuvasti etenkin rakentamisessa ja liikenteessä. Energiantuotannon on oltava yhteiskunnallisesti omistettua ja demokraattisessa ohjauksessa.

Kaivostoimintaan on myönnettävä lupa vain suomalaisille valtionyhtiöille. Maaperän kaivannaiset on todettava kuuluvaksi kansallisvarallisuuteen, ja kaivostoiminnan ympäristösäännöksiä on kiristettävä. Kunnilla ja asukkailla tulee olla todelliset mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon muutenkin kuin kaavoituksella. Kaivostoiminnasta on maksettava rahastoitava kaivosmaksu, josta osa on ohjattava kyseiselle kunnalle.

Eläinsuojelulaki on uudistettava sellaiseksi eläinten hyvinvointilaiksi, joka asettaa eläinten oikeudet ihmisten taloudellisen hyödyn edelle. Tuotantoeläinten oloja on kohennettava huomattavasti nykyisestä, ja turkistarhaus on kiellettävä. Eläinoikeusjärjestöjen ja eläinsuojelutoimijoiden resursseja ja toimintamahdollisuuksia on parannettava. Eläimiin kohdistuvien rikosten tutkintaa on lisättävä.

SKP toimii yhdessä luontoaktivistien ja ympäristöliikkeiden kanssa ympäristöpolitiikan perustavaa laatua olevan muutoksen aikaansaamiseksi.

NÄIN ME SEN TOTEUTAMME

Pelkästään toivomalla tai kirjoittamalla ei maailmaa muuteta. Siksi on välttämätöntä hahmotella myös niitä konkreettisia toimia, joiden avulla voidaan vaikuttaa politiikan suuntaan ja siten korjata edellä lueteltuja epäkohtia. Tilanne alkaa olla monelle sen verran sietämätön, että toimiin on ryhdyttävä välittömästi.

Yksittäisen ihmisen syyllistäminen tai vaatimus, että heidän pitäisi pystyä ratkaisemaan polttavat ongelmat omilla kulutusratkaisuillaan tai teoillaan on kohtuuton. Systeemin muuttaminen vaatii isompia muutoksia ja ne puolestaan vaativat joukkovoimaa ja voimien yhdistämistä.

Tulonjakoa on muutettava!

Keskeinen tekijä paremman tulevaisuuden saavuttamisessa on tulonjaon muuttaminen. Jos kaikista tuloista maksetaan reilu vero, voidaan turvata palvelut ja toimeentulo kaikille. Yhteisen edun hintana ovat rikkaimpien voitot. Meillä on varaa leikata niistä. Rahaa hyvinvointiin löytyy myös vähentämällä asevarustelua, jonka menot ovat Suomessa paisuneet nykyisen eduskunnan kaudella yli kolminkertaisiksi.

Suomessa vauhdilla edennyt tuloerojen kasvu on käännettävä laskusuuntaan, ja varallisuutta on siirrettävä rikkaimmalta yhdeltä prosentilta kansan suurelle enemmistölle. Tähän tarvitaan radikaali veroremontti, jossa pääomatuloja verotetaan samalla tavalla kuin palkkatuloa, ja verotuksen progressiota kiristetään. Suomen on estettävä veronkierto ja toimittava aktiivisesti veroparatiisien lakkauttamiseksi. Ruoan ja muiden välttämättömyystarvikkeiden arvonlisäveroa on alennettava tuntuvasti.

Yritysten yhteisöveroa on nostettava ja työnantajien Kela-maksu palautettava suurille yrityksille. Kunnallisverotuksessa pääomatulojen verovapaus on lopetettava ja ne on

otettava progressiivisen kunnallisverotuksen piiriin. Tarvitaan myös pörssikauppaverot sekä kansainvälinen varainsiirtovero. Suurille omaisuuksille on palautettava varallisuusvero.

Valtion on otettava haltuun strategisesti tärkeät alat, kuten energian ja lääkkeiden tuotanto niin, että kansallistetuista yhtiöistä saadaan tuottavaa toimintaa samalla kun ne parantavat yhteiskunnan kriisinsietokykyä. Näiden yritysten kautta voidaan myös vaikuttaa työllisyyteen, järjestää edullisempaa asumista ja palauttaa valtaa yrityksiltä ihmisille.

Pankkitoiminta ja muut rahoituslaitokset on siirrettävä yhteiskunnalliseen omistukseen. Suomen on toimittava kansainvälisesti veroparatiisien purkamiseksi. Turvallisuusalan on oltava demokraattisesti hallittua ja julkisesti omistettua.

Demokratiaa laajennettava

Demokratiaa on laajennettava kaikilla yhteiskunnan aloilla. Uusia demokratian muotoja, kuten suoria kansanäänestyksiä, työpaikkademokratiaa, osallistuvaa budjetointia ja lähidemokratiaa on lisättävä. Tämä lisää ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaan elämäänsä vaikuttaviin asioihin ja lisää siten yhteiskunnan vakautta. Voittojen perässä juoksemisen sijaan yhteiskuntaamme pitäisi ohjata kasvattamaan ja turvaamaan ihmisten ja ympäristön hyvinvointia.

SKP on osa eurooppalaista ja kansainvälistä uusliberalistisen leikkauspolitiikan ja kapitalismin vastaista liikettä ja luokkataistelua. Euroopan unioni on kahlinnut Suomen itsenäistä päätösvaltaa. Me vaadimme EU:n kurisopimusten purkamista, kansallisen itsemääräämisoikeuden palauttamista ja toisenlaista Eurooppaa. Se perustuu kansalaisten ja kansojen tasa-arvoon, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväan kehitykseen, demokratiaan ja kansainväliseen solidaarisuuteen. Suomen tulee irtautua EU:n epädemokraattisista ja päätösvaltaa markkinavoimille keskittävistä perussopimuksista.

Suomen tulee vastustaa pontevasti investointi- ja vapaakauppasopimuksia, jotka ohittaisivat voimaan astuessaan kansallisen lainsäädännön. Sopimukset tarkoittaisivat myös merkittäviä lainsäädännön heikennyksiä ja työpaikkojen menetyksiä.

ILO 169-sopimus alkuperäiskansojen oikeuksista on ratifioitava ja sen edellyttämät maankäyttöoikeudet ja vesioikeudet saamelaisille on turvattava. On myös turvattava YK:n sopimusten mukaan alkuperäiskansalle kuuluva oikeus itse määrittellä yhteisönsä jäsenyyden ehdot perinteidensä ja tapojensa pohjalta.

Kaikille on turvattava oikeudet omaan kulttuuriin ja ilmaisuun. On pyrittävä kohti kaikkinaista tasa-arvoa, kuten seksuaalivähemmistöjen oikeuksia sekä feminististen aloitteiden etenemistä. Tarvitaan trans-laki, joka turvaa transihmisten oikeudet myös taloudellisesti. SKP kannattaa kolmannen sukupuolen tunnustamista.

Kahden valtionkirkon julkisoikeudellinen etuoikeusasema ja verotusoikeus on purettava. Valtion ja kuntien julkisten palvelujen tulee olla uskontoihin nähden puolueettomia. Koulun ja päiväkodin vuosisuunnitelmiin ja päiväohjelmiin ei saa sisällyttää jumalanpalveluksia, hartauksilaisuuksia eikä uskonnollisia toimituksia. Hautaustoimilaki tulee uudistaa ja siirtää

kirkollisasioista sosiaali- ja terveystoimen piiriin.

Ei yksin vaan yhdessä muiden kanssa

Muutos vaatii yhteistä tekemistä ja rintamien rakentamista. Emme kuvittele, että pystymme tekemään tämän yksin. Siksi haluamme rakentaa tätä mallia yhdessä sinun ja erilaisten kansalaisliikkeiden kanssa työskennellen. SKP näkee, että muutos on mahdollista toteuttaa yhdessä muiden muutosta haluavien kanssa. Olemme aina valmiit keskustelemaan yhteistyön mahdollisuuksista. Suurpääoman vallan murtamiseksi tarvitaan työväenliikkeen ja kansalaisliikkeiden yhteistä voimaa, luokkataistelua.

SKP on työväenpuolue, myös vaalien jälkeen. Me uskomme ihmisen kykyyn tehdä muutoksia ja toimia oma-aloitteisesti asioiden muuttamiseksi ja maailman parantamiseksi. Haluamme päästää ääneen työtätekevät, opiskelijat, eläkeläiset, ammattiyhdistys- ja kansalaistoimijat ja muut, joiden edut tällä hetkellä jäävät suuren rahan jalkoihin.

Tässä ohjelmassa hahmoteltujen tavoitteiden ja toimenpiteiden myötä on mahdollista avata tietä kohti parempaa tulevaisuutta, ulos kapitalismin kriiseistä ja kohti uudenlaista yhdessä rakennettavaa sosialismia.